

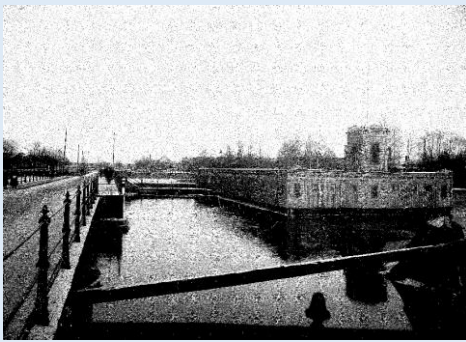
Med vattnet i fokus del 2

Trampolin hopp och å-simning

Av Lena Röös

Vid sidan av hälsokällornas kurorter utvecklades också badkulturen vid de kallbadhus som uppfördes i hav och sjöar. Förutom att främja den allmänna renligheten fyllde dessa anläggningar, precis som hälsokällorna, en viktig funktion som hälsofrämjande och sociala mötesplatser. En bärande tanke också bakom anläggandet av kallbadhus var vattnets helande kraft. Under 1800-talet spelade även nya idéer kring betydelsen av ljus och luft in.

Det fanns flera kallbadhus i Eskilstuna under 1800-talet, men det första *offentliga* kallbadhuset uppfördes år 1879 av Eskilstuna Kallbadhus AB. Bakom bolaget, som bildades 1878, stod några av stadens bättre bemedlade privatpersoner, däribland stadsläkare Wictor Mossberg.

Stadsläkaren Mossberg var en av initiativtagarna bakom tillkomsten av Eskilstunas första kallbadhus, beläget vid Nybron och förbundet med land via en brygga. Foto: okänd. Eskilstuna stadsmuseum

Eskilstuna kallbadhus låg vid Nybron, vid den placering som bron hade fram t o m 1968 – d v s öster om dagens bro. Badhuset var inte förbundet med land, utan låg fritt placerat i Eskilstunaån med entré via en brygga från Nybron. Själva badanläggningen bestod av tre bassänger och ett hopp-torn med trampolin men även en ”duschapparat” och en ”klosett” – på den tiden ny-modigheter för de flesta. Som badbesökare kunde man välja mellan ett 1:a klassens och ett 2:a klassens bad. En dagbiljett till en 1:a klassens bad i allmän bassäng kostade 10 öre. Badhuset byggdes ursprungligen endast för herrar, men utvidgade snart verksamheten till att även omfatta dambad. De båda möttes dock aldrig: männen hade egna badtider, kvinnorna likaså.

Badhuset blev snart ett populärt nöje och verksamheten gick till en början med vinst, men i slutet av 1880-talet hände något. Under flera perioder drabbades man av lågt vattenstånd i ån samtidigt som muddringsarbeten i Hjälmarens förorenade vatten. Kallbadhuset tappade badgäster – och därmed även intäkter. Under hela säsongen 1900 erbjöd man fria bad för stadens polis, brandkår samt folkskoleelever, kanske som ett sista försök att få igång en aktiv verksamhet igen. År 1902 gick ekonomin inte längre ihop och bolaget fattade beslut om att träda i likvidation. Ansvaret för anläggningen togs över av Eskilstuna stad som året efter, 1903, rev Eskilstuna kallbadhus.

Historien tar dock inte slut här.

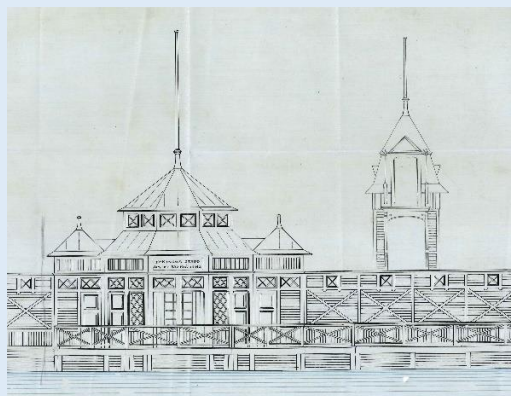
Behovet av ett kallbadhus för allmänheten fanns fortfarande. Samma år som det gamla badhuset revs, byggde Eskilstuna stad ett nytt, strax intill och nu med landförbindelse. Det nya badhuset fick formellt namnet "Eskilstuna Stads Bad- och Siminrättning", men i folkmun var det till "Sumpen" man gick och badade. Det är inte svårt att förstå liknelsen med en behållare för levande fisk - en sump - då man betänker att ett par av de välbesökta simbassängerna var inbyggda, med väggar och botten av trä!

Siluetten av Eskilstuna stads bad- och siminrättning i nattljus. Foto: Okänd. Arkiv Sörmland

Det nya kallbadhuset blev dubbelt så stort och än mer imponerande, arkitektoniskt sett, än det första från 1879. Här fanns nu två hopptorn i två olika höjder men även ett badkafé och allt fler publika arrangemang arrangerades här av föreningar såsom Eskilstuna Simsällskap. Efter ytterligare tillbyggnad och modernisering år 1914 sägs anläggningen ha tillhört en av landsortens finaste badinrättningar.

I takt med att simsporten krävde allt större ytor, vattnet i Eskilstunaån blev av sämre kvalitet och tidens tand nötte hårt på byggnaden, kom dock kallbadhuset att allt mer ha spelat ut sin roll. En diskussion om ett nytt och modernt badhus, där både simaktiviteter och bad kunde samsas, oavsett årstid, hade länge förts. I december 1932 stod Eskilstuna stads badhus – nuvarande Vattenpalatset – färdigt. Då hade redan kallbadhuset skattat åt förgängelsen ett par månader tidigare.

Ritning från år 1904 över det nya kallbadhuset, "Sumpen" kallat. Eskilstuna stad. Byggnadsnämndens arkiv, Eskilstuna stadsarkiv

Arkivhandlingar från Eskilstuna Kallbadhus AB förvaras hos Arkiv Sörmland. Hos Eskilstuna stadsarkiv finns också arkivmaterial som berör de offentliga kallbadhusen i staden.

Artikel publicerad i Sörmlandsbygden den 5 ju i 2014.